

פרוטוקול מס' 344

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
מיום ב', י"א בסיון תשל"ג - 11.6.73, שעה 11.00

נ כ ח ו :

חברי הוועדה: ש. פרידמן - היו"ר

ג. האוזנר

ב. הלוי

י.ה. קלינגהופר

מ. ביבי

ח.י. צדוק

א. עופר

א. אנקוריין

מ. בן-פורת

מזמנים:

א. ידין - משרד המשפטים

ח. קלוגמן - משרד המשפטים

א. שפט - משרד הפנים

ג. קראפט - משרד הפנים

מ. שוחט - משרד הפנים

מזכירת הוועדה:

ר. מלחי

רשמה:

מזל כהן

סדר היום: חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 6), תשל"ג-1973;
חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 7), תשל"ג-1973

209

(נתקבל ק"מ 17.6.73)

היו"ר ש. פרידמאן:

אני פותח את הישיבה.

אני רוצה לומר שני דברים:
הדבר הראשון - יו"ר הוועדה, חה"כ גולדשמידט,
יצא במשלחת פרלמנטרית לאירופה, וביקש ממני למלא את מקומו.

הדבר השני - הוא עדין טכני בלבד. קבלנו
הזמנה להשתתף השבוע ביום חמישי בשעה 5.00 בסיוור של ועדת הכלכלה, לתערוכת התעשייה
בחל-אביב. ההזמנה הופצה בין החברים. החברים שירצו להשתתף, יודיעו למזכירה על רצונם
להשתתף.

ב. הלוי:

כידוע לכל חברי הוועדה, לפחות פעם בשבועיים,
ביום שני בשעה 11.00, קבוע בסדר היום:
חוק היסוד לזכויות האדם, וזה בניגוד לבקשה החוזרת ליו"ר הוועדה לקבוע את זה, לאפעם
בשבועיים, אלא פעם בשבוע כפי שהיה סדר היום בוועדת המשנה.

בתור יו"ר ועדת המשנה, היה סידור קבוע
עם יו"ר הוועדה המנוח בן-מאיר, כל יום שני בשעה 11.00 התאספנו במגמה להעביר חוק יסוד
אחד בכנסת השביעית הזאת.

גמרנו את העבודה בסוף אוקטובר 1972 וסכמנו.
אנחנו אנחנו מעבירים כהלכה את הסיכום שלנו לוועדת המליאה, אבל מתוך מגמה שהסיכום הזה יהיה
עזר ככל האפשר.

אני ציפיתי שאנחנו נמשיך, לפחות, באותו
הקצב. אז אומר לי יו"ר הוועדה הקבוע, שזה עכשיו בסמכותו, כי אנחנו לא ועדת משנה, אלא
ועדה ראשית, ובוועדה הראשית יש לו עומס עבודה, והוא צריך לקבוע את העדיפות בעצמו,
ולכן הוא קובע פעם בשבועיים.

אני הייתי צריך להשלים עם זה. אבל מדי פעם
בפעם הבאהי להשומת לב שכדאי להביא את הדבר לסיום ולהעביר, לפחות, את הסיכום למליאת
הכנסת כדי שתדון בזה. נותרו לנו בס"ה 2 סעיפים. לגבי סעיף אחד אנחנו עומדים באמצע הדיון.

בשבועיים האחרונים היו לי דין ודברים
עם היו"ר הקבוע ובקשתי להקדים את הדיון. הוא אמר שאיננו יכול להקדים, כי נדרשתי -
כפי שכתוב - ע"י שר המשפטים ושר הפנים להעלות את חוק הרשויות המקומיות (בחירות) - תיקון.

הסיכום האחרון בינינו היה שזה יהיה כרגיל.
למחרתי, קבלתי לפני שבוע הודעה רגילה, שהיו"ר לא יעלה בכלל את הנושא על סדר-היום.
במקום להקדים הוא עוד דוחה.

אנחנו עומדים לפני ההודעה האחרון של הכנסת,
ואם אנחנו לא נגמור את שני הסעיפים האחרונים, אז הכנסת לא תוכל לדון בזה.

איני בטוח שהעדיפות הזאת היא נכונה, וכלומר
שנכנס עכשיו לסדר-היום הוא חשוב ועדיף על עבודה של ועדת המשנה אשר נמשכה ארבע שנים
שמיעה עדויות של שופטי בית המשפט העליון, עם מחקר מיוחד שהוזמן ע"י יו"ר הכנסת ומתן
ע"י מקציב הכנסת. כל העבודה הזאת יכולה ללכת לטמיון, אם לא נגמור במשך שבוע שבועיים
את הדיון.

כשקבלתי את ההודעה האחרונה בניגוד לשדור
בינינו בישיבה הקודמת, הוא איננו מעלה את זה אמילון היום על סדר-היום וגם לא במשך כל
השבוע. אם זה מריווילגיה של יו"ר הוועדה לקבוע מוקדם או מאוחר, בסדר. אבל לא עד כדי כך
שהוא יכול להכשיל את עבודת הוועדה.

שלחתי לו מברק, ואני מקרא בפניכם את תוכנו:

(המשך - ב. הלוי):

"לה" יוסף גולדשמידט, יו"ר ועדת החוקה,

חוק המשפט, הכנסת, ירושלים.

אני, חבר-הכנסת בנימין הלוי, יו"ר ועדת המשפט

הקבועה לחוקי יסוד, מוחה בחריפות על הדחיות החוזרות ונשנות של סיום הדיון בחוק יסוד זכויות האדם על ידך.

אתה משתמש לרעה ובשרירות לב בפרוצדורה לגביה

כביכול של יו"ר הוועדה, כדי לעכב ולדחות סיכום שני סעיפים שנותרו לדיון.

החוק הועבר ע"י ועדת המשנה לסיוכום הוועדה בתאריך

30 באוקטובר 1972, ואלמלא הסכמת השיטתית שנהגת בו, היה החוק מגיע לקריאה ראשונה במשפט החורף כמתוכנן, ולקריאה שניה ושלישית לפני סוף כהונת הכנסת השביעית.

בהחלפתך העיקשת מכל הצטרותי והזרתותי

אתה עומד לסכל מאמץ החקיקה של ארבע שנים לרבות חוות דעת נשיא בית המשפט העליון ושופטים ומחקר מיוחד של הממשלה למשפטים, שהוזמן ע"י יו"ר הכנסת ומומן בתקציב הכנסת.

הנני מטיל עליך מלוא האחריות האישית והתפקודית

להכשלת חוק יסוד זכויות האדם והאזרח בישראל.

אני מבקש להביא מברק זה לתשומת לב מיידית של

כל חברי ועדת החוקה, חוק המשפט, לחברי ועדת המשנה הקבועה לחוקי יסוד של הכנסת.

העתק: ליו"ר הכנסת, שר המשפטים, היועץ המשפטי

למשלה, סיעת גח"ל בכנסת.

על זה לא קבלתי שום תשובה, ומברק זה לא תובא

לידיעת חברי הוועדה.

ברגע זה נמסרה לי התשובה, ולמען השלמת התמונה

אני קורא בפניכם את התשובה:

"הנני מאשר קבלת מברקך מיום 5.6.73, שהעמית

ממשלה המשפט ליו"ר הכנסת, לשר המשפטים, ליועץ המשפטי לממשלה ולסיעת גח"ל בכנסת.

אני מצטער על החשדות והביטויים המעליבים

שמצגת לנכון להפנות אלי וגם להפיץ בחוג רחב של אנשים אחרים, אך נמנע אני מלהגיב על דברך אלה בכתב.

אשר לבקשתך להביא תוכן מברק זה "לתשומת לב

מיידית" של כל חברי ועדת החוקה, חוק המשפט וכו' אינני רואה את עצמי חייב לעשות זאת, ואם רצונך שדיוקם נסוהיך המובעים יופצו גם בדרך זאת תמצא בוודאי את הדרך לכך.

את העניין עצמו אעלה לדיון בוועדת החוקה,

חוק המשפט בהודמנות קרובה אחרי שובי מהבקור באוסטריה כחבר המשלחת של הכנסת שיצגת לשם בימים אלה.

אני רוצה להוקיף, שיו"ר הוועדה לא מצא לנחוץ

לומר לי, שבגלל נסיעה לחו"ל או סיבות אחרות, הוא נאלץ לדחות את הדיון בניגוד למוסכמת בירושלם.

כשדברנו, הוא ידע על נסיעה לחו"ל, ושום

הסכים אתי, לפחות, שהיום בשעה זו, הוא יעלה את הנושא לסדר-היום, ובניגוד לזה קבלתי את סדר-היום ללא הסכם, שאיננו כולל את זה.

אני אומר, שצריכה להיות איזון אינסטנציה
שתוכל להכריע כאשר יו"ר הוועדה במשך
ארבע שנים איננו עושה כדי להביא לסיכום חוק שהוא בשל לסיום. לזה אני קראתי: "החלפתו"
העקשה".

א. סנקציות:
האמת היא שיש פיתוי רב להגיב על הנוסח
של המברק הזה. בכל אופן, חה"כ הלוי
מסכים, שאולי הנוסח הזה קצת חריף. אנחנו בתור אנשים שיושבים בוועדה הזאת, יודעים עדיין
להבחין בין נוסח חריף מאד שמכמתו לא היה לבין נוסח מרוכך.

אינני חושב שאנחנו יכולים להכנס לדיון
כלשהו ללא נוכחותו של חה"כ גולדשמידט ואינני מאמין שחה"כ הלוי מרחיק לכת עד כדי כך
שיחשוף בחה"כ גולדשמידט, שהוא נסע לחו"ל בכוונה.

ב. הליף:
הוא ידע לפני שבוע שהוא לא יהיה פה.

ה. י. צדוק:
כאשר נקיים דיון בנושא זה, יהיה משהו
להגיד על סגנון המברק.

אני מבין שלקובלנה שבמברק נוספה עוד
קובלנה, שחה"כ גולדשמידט לא בא בדברים עם חה"כ הלוי לפני צאתו.

דיון זה חייב לחכות ליו"ר הוועדה.
אני מביע את תמיאתי לכך, שחה"כ הלוי מעלה את הענין בהעדרו של היו"ר ומצפה שנקיים את הדיון
בלי יו"ר הוועדה.

ג. האוזנר:
צריך להפריד בין מספר דברים.

- א. סדר-היום של הוועדה.
- ב. אישומים אישיים כלפי יו"ר הוועדה.
- ג. הצעת החוק עצמה.

הואיל והדברים יצאו כרוכים זה בזה
לאחר הצגת הענין, איני יכול להפריד אותם. איני רוצה כל אפשרות, שאנחנו נשקול אישומים
אישיים ומחזילים ציבוריים חמורים שבהם מואשם יו"ר הוועדה בהעדרו.

זה בוודאי לא יעלה על דעתו של חה"כ הלוי,
שאנחנו כגון נשקול אישומים כאלה, ושלא במקום האדם שצריך להשיב עליהם.

לגופו של דבר, אני הייתי גם כן שמח,
לן הצעת החוק הזאת היתה מגיעה לדיון וסיום מוקדם ככל האפשר. את זה אני אומר בלי לכרוך
את הדברים עם האישומים שהועלו כאן. איני זוכר אישומים חמורים דוגמתם מיום כהונתי בכנסת.

ב. הליף:
אני גם כן רוצה להפריד בין האישומים
האישיים, ואני מסכים עם כל מה שנאמר פה,
שאין לברר את הדברים בהעדרו של חה"כ גולדשמידט, ולא התכוונתי לזה.

אני רוצה רק להבהיר. אני שלחתי את
המברק ב-5 ביוני, לפני יציאתו של חה"כ גולדשמידט לחו"ל. זה התקבל על דעתו והוא דחה
את האישומים האלה.

דבר שני - היה דיון בין יו"ר הוועדה וביני
על מועד קביעת החוק לסדר היום של השבוע הבא. היחה שאלה של יציאת שלי לחו"ל. אני ממרתי לו
שלא אצטט לחו"ל ושהוא יכול לקבוע את החוק ביום שני כרגיל, ובמקרה שלא אוכל לבוא, אני מודיע
לו עד יום חמישי. היה מוסכם בינינו שהדבר יופיע כרגיל בסדר-היום של השבוע הזה, ואני מניח

(חמשך - ב. הלוי):

שהיו"ר ידע שהוא נוטע-להו"ל, והוא לא
אמר לי את זה. הוא אמר שהוא נעדר, אבל לא
אמר בפני מה, ואמר שייתכן שה"כ פרידמן ימלא את מקומו.

א. אנקוריין:

מה היתה הסיבה שהבאת את זה לעהונות?

ב. הלוי:

פפני שלא רק שהוא לא החיש את הדיון, שלא
דחה אותו מבלי לתת שום הסבר, אחרי כל
הפניות הקודמות שלי ואחרי ההסכמה שלי אהו. אני ראייתי במעשה זה דבר שהקדיש את הסאת,
ואני מצאתי לנהוץ לעשות מזה דבר ציבורי. אני לא אוכל יותר לנהל את הדברים בצורה כזו.

ג. האוזנר:

היה יותר טוב שלא היינו שמעים את המברק בהעדרו
של פר גולדשמידט.

ב. הלוי:

אני בקשתי ממנו להפיץ את המברק שלי על הצד
הטוב שלו ועל הצד הלא טוב שלו, אז הוא

סירב לעשות את זה.

אני הופתעתי שחברי הוועדה לא יודעים מזה.

אני כל הזמן רוצה למצוא איזה פורום שיטוט על זה, מעין ערעור על קביעת סדר היום של
היו"ר הקבוע, ואני אומר, שכל זה לא שייך למ"מ של היו"ר הוועדה.

אינני יודע מהי היו"ר ישוב. היה רצוי

שהנושא יעלה לדיון בשבוע הבא. אם לא, תהיינה תוצאות שאי-אפשר לתקן אותן. צריך למצוא
מתרון לעצם הענין.

א. עומר:

הדרך היא להתלונן בפני ועדת הכנסה.

ב. הלוי:

האם יו"ר הוועדה יהיה ביום שני הבא?

א. אנקוריין:

לא.

ב. הלוי:

הלא החוק איננו קשור בהשתתפותו הישירה של
ה"כ גולדשמידט.

אני מונה ליו"ר הנוכחי, מדוע לא יכולים

להעמיד על סדר היום את החוק בהעדרו של היו"ר הקבוע.

ג. האוזנר:

אם מלכתחילה לא היו מוצגים הדברים כך,
היה הדבר שונה.

ב. הלוי:

זו סיבה שלא להעמיד את החוק לדיון, לפחות,
כרגיל?

אני מניח שליו"ר הנוכחי יש כל הסמכויות של

יו"ר למ לדון על המברק, אלא להעמיד את החוק לסדר היום.

י.ה. קלינגהוטר:

אני מבקש שלא להתנקם בחוק חשוב כזה בגלל
מברק של ה"כ הלוי. את החשבון חיישי

צריך לשים בנפרד. אני לא ידעתי על מברק, ולא כל שכן על תוכנו. אני הייתי מנסה את המברק
בלשון אחרת.

עכ"פ אני מבקש מחברי הוועדה לאחיליט, ישנה

מה הצעת חוק של ועדה שעמלה בה במשך 4 שנים, ובגלל שני סעיפים שטרם באו לדיון, ואין כל
זרז לקראת סיום הדיון, אנחנו מכשילים את כל המאמץ העצום הזה.

(המשך - י.ה. קלינגהופר):

על כן "הפלוגתה האישית" בין חלכ הלוי והיו"ר חלוייה ועומדת. ד"ר גולדשמידט נמצא בחו"ל וצריך לחכות עד שהוא יחזור, ואז הדבר יבוא על תיקונו מבחינת יחסי אנוש.

אבל מה בין זה ובין עצם הצורך לגמור באופן דחוף ביותר את החוק. היינו יכולים עקצת רצון טוב לעשות משהו. זו גישה פורמלית לומר: אין ברירה אלא לחכות עד שיו"ר הוועדה יחזור. כשיש רצון, תימצא הדרך.

אני מבקש, לעת עתה, להעלים עין מהמברק.

החוק לא צריך לסבול בגלל זה. היו עיכובים בעבר, ההליכים היו איטיים מעל ומעבר לכל קנה מידה סביר. חוק כזה אפשר היה לגמור תוך 3 שנים, אילו באמת נעשה איזה מאמץ מלוכד ומשותף לקראת המטרה החשובה הזאת.

אני מאד מבקש מהחברים לשים את ענין המברק,

לעת עתה, הצידה. לא לגנוז אותו, אלא להשאיר אותו תלוי ועומד, ולא לראוח אותו קשור בעצם הענין שהוא סיומ הדיון, ולחפש אפשרויות כדי לצאת מן המבוי הסתום. אולי ישנה אפשרות להמשיך בדיון גם העדרו של ד"ר גולדשמידט. אם הוא יחזור ויראה התקדמות בענין זה, אני מתאר לי, שהוא יקדם בברכה פעולה זו.

א. אנקור"ר י"ג:

לפי התקנון, היו"ר קובע את סדר-היום. אבל אם חברי הוועדה דורשים שענין מסוים יבוא על סדר-היום, זה ניתן לברור והחלטה. לא יכולים לומר שהיו"ר עומד מעל לוועדה.

אנחנו קבלנו לפני שבוע הזמנה לישיבות, וכמי

שברור עומס החוקים הוא רב. חלק מהם תלויים ועומדים ולא ייגמרו, וחלק - לא התוילו. מבחינה אובייקטיבית קיים דבר של עומס בלתי רגיל.

גמר העבודה של המושב הזה מגיע לסיימו, ובאופן

טבעי יש התחרות די קשה בין העניינים השונים. למשל, ישנם חברים בוועדה, והם יושבים משני צידי השולחן, שרוצים שחוק יחסי ממנו ייגמר. אני רואה כמה חוקים הנמצאים במצב דומה לחוק זכויות האדם.

אני חושב שצריכה להתקיים ישיבה של הוועדה,

אבל אני חושב שהיא יכולה להתקיים בלי היו"ר הקבוע, ושם תהיה שיחה שלנו, והוועדה תגלה דעתה מה היתה רוצה שיבוא בפני הכנסת במושב זה. את זה אני מעיר לתשומת-לב היו"ר הזמני.

א. ידין:

על סדר-היום של הוועדה היום, רשום חוק בחירות של הרשויות המקומיות. זהו חוק

עזר ולא קשה, אבל מאד דחוף. אני הייתי מבקש לארגן את הדברים כך שהדיון בחוק הזה יסתיים היום, כדי לאפשר את קבלתו מחר בלתי-מסורתיים בכנסת.

א. עופר:

אחת מזכויות האזרח, זו זכות הצבעה שלו. הייתי מבקש שנגמור היום את החוק הזה.

אני מקבל את הדעה, שנמריד את הענין האישי

עם הענין עצמו. אני רוצה להעיר, חלק מהתנגדות לחוק מסויים, זו סחבת במגמה לעכב חוק. אני מכיר חברים אשר רוצים וחשוב להם מאד, שנביא לקריאה ראשונה את חוק יסוד זכויות האזרח. ולעצמת זאת, ישנו חוק שכמה חברים לא רוצים להעביר אותו בכנסת, כמו חוק האיגוד השיתופי. אני בעד זה שנשתדל להעביר את חוק זכויות האזרח במושב הזה, ולכן אני מציע לעסוק פחות במברקים, ולחפש את הדרך המתאימה.

נלך לפי הצעתו של חה"כ אנקור"ר אשר מציע

לראות מה יש בפנינו, ולהחליט מה שלא ניתן לסיומ במושב זה לא לדון בו, ומה שניתן לסיומ, לדון בו ולסיים.

קבלתי ברוח טובה כל מה שנאמר לגבי. אני מבין שלא היתה שום כוונה להפנות בקורת עלי.

ש. פרידמן:

אני רואה את עצמי קשור ל-2 דברים: האחד - זו הבקשה של היו"ר הקבוע שאני אמלא את מקומו, ואני אמלא את מקומו רק כמי יכולתי מבחינה פיזית, ומבחינה פיזית ישנה מגבלה חמורה. איני יכול להיות ביום שני בבוקר, מלא לשיבה השנייה. זה בשל ריחוק המקום.

דבר שני, שאני רואה את עצמי קשור אליו, ודומני שחברי הוועדה יקבלו את זה בהבנה, לסיפא של מכתב התשובה לחבר-הכנסת הלוי. כתוב כך: "את הענין עצמו אעלה לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט בהזדמנות קרובה, אזרי שובי מהבקור באוסטריה כחבר המשלחת של הכנסת היוצאת לשם בימים אלה."

אם מדברים על פרייולגיה של היו"ר בקשר לסדר-היום, לעמים יש מקום שהוועדה תיכנס בדברים עם היו"ר והיא תביע את דעתה.

אבקש לעבור לחוק הבחירות אשר לוחץ עלינו, ועד כמה שאני יודע, בשבוע הבא ביום שני הוא צריך להיות מוכן.

ב. הלוי: האם פירוש הדבר, שאם יו"ר הוועדה נעדר לשבועיים, גם החוק יידחה לשבועיים?

ש. פרידמן: רצונו של יו"ר הוועדה הוא לדחות את הדבר.

ב. הלוי: אני מבין מדברייך, שבגלל המרחק ממקום מושבך לא יכלו היום לקיים שתי ישיבות.

האם גם בשבוע הבא נדון בחוק אחר?

ש. פרידמן: אני מבין מדברי היו"ר הקבוע שהאם רוצה להיות זה שיעלה את הענין בוועדה. אני לא יכול

להכניס את הנשוא הזה בשבוע הבא.

ב. הלוי: אבל היה נהוג בכל שבועיים לדון בחוק זה.

ש. פרידמן: בשבוע הזה יש סדר-יום ואני קשור לתחנות מסוימות גם בשבוע הבא. אינני יכול לשנות.

ב. הלוי: אני מבקש, שאחרי התקלה שקרתה בשבוע זה, לקבוע את סדר היום הסופי של שבוע הבא ולשלב את החוק הזה בחוכו, מכיוון שלא היתה אפשרות לדון בזה בשבוע זה.

א. אנקורי: בגלל הצורה שהעמדת את הדבר הזה, האם מונע אפשרות לדון בזה בשבוע הבא.

ש. פרידמן: אני לפי רגש את עצמי מוסמך להעלות את זה לפני שהיו"ר הקבוע יחזור, ואני מבקש לעביר לדיון בנושא הדן בשני חוקי הבחירות - תיקון מס' 6 ותיקון מס' 7. כחוצצת מן הדיון שהתקיים בשבוע שעבר בנושא, הוגש נוסח מתוקן לאותו נוסח שראינו בשבוע שעבר, שזוהי ידין יסביר לנו את ההצעה החדשה, איך היא עונה על ההערות של חברי הוועדה.

א. ידין: היו בפני הוועדה שתי הצעות חוק בנושא אחד. הוועדה הלכה בכיוון של איחוד שתי ההצעות להצעת חוק אחת, והיא צריכה לקבל אישור של ועדת הכנסת.

על כל פנים ההצעה נמצאת לפנינו. היא באה כתוצאה מדיון בישיבה הקודמת ומתייחסת כמעט לכל הנקודות שהועלו בישיבה, ואני שבר על זה בקיצור.

(המשך - א. ידין):
 בנוגע לסעיף 13, שבנוסחו הקיים הוא דורש הגשת בקשה להכלל בנספח, לא היו חילוקי דעות באופן שתהיה הוראה כללית, אשר תשחרר מהצורך להגיש בקשה, ותקבע במישרין שאותם אנשים שהיו זקוקים להגשת בקשה יירשמו בו מכח החוק עצמו. די שנחמלאו בהם התנאים שסעיף 13 דורש.

בישיבה הקודמת דובר שהמלים "כל חושב" אינו נוסח טוב, ואנחנו מציעים להשתמש במלים שהיו עד עכשו כלולות ברישוא של סעיף 13: "מי שנתקיים בו אלה" וכו' ואז יבואו שלושת הפסקאות שכבר היום מפורטות בסעיף 13 של החוק כפי שתוקן בהודמנות הקודמת.

בנוגע לסעיף 14 נאמר ש, שאיננו רוצים להתייחס לסעיף קטן א' ו-ב'. אנחנו מחליטים את הסעיף כולו. הנוסח המוצע הולך בעקבות הצעתו של הה"כ צדוק, להשאיר את האיזכור המפורש של השטחים שנקבעו בצו לפי סעיף 11 ב' לפקודת סדרי השלטון ומשפט בתור הוראה. המיוחד בהוראה זו הוא בכך, שהיא תדון בנספח הראשון שיוכן לשטח מהסוג הזה. אחריו שהנספח הראשון הוכן, אז הנספח הנוסף בא באופן אופטימטי בעקבות הראשון, כמו שכתוב היום בסעיף 15 והוועדה סכמה כאן שלא תמחק אותו, כי אם תשאיר אותו ותשלים אותו.

מוצע עכשו בסעיף 14 נוסח שיאמר:
 "בנספח שיוכן לראשונה באזור קלפי הנמצא בשטח שנקבע בצו לפי סעיף 11 ב' לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, יירשם מי שמלאו לו 18 שנה והיה חושב אותו שטח ביום הצו האמור".

הרי אם יש צו כזה ביום אחד, למחרת, אלה שמלאו להם 18 שנה והם תושבים, יכולים לבחור. זה מכין את האפשרות לכך. המיוחד של סעיף 14 - לגבי סעיף 13 כללי - יהיה זה, שבאן הנתונים של סעיף 13 מיוחסים ליום הצו האמור, ולא ליום הקובע כמו בסעיף 13 גופו.

סעיף 15 - הוועדה סכמה לא למחוק את זה, להשאיר אותו. היה מי שהעיר, שהסעיף איננו שלם משום שאיננו מזכיר את המקרה, שאדם היה רשום קודם בנספח מפני שהוא לא היה אזרח ישראלי, נהפך עכשו לאזרח ישראלי ועבר לפנקס הבוחרים - וכתוצאה מזה צריך למחוק אותו מהנספח. במקום להכניס את זה באמצע הסעיף, אנחנו מציעים להדביק פסקה נוספת: "שנרשם בפנקס הבוחרים לכנסת משום שהיה לאזרח ישראלי". הסיפא לקצחה מהתצא השלילי שהיום קבוע בסעיף 13 פסקה 3.

מה שנוגע לסעיף 4 - לא חל שום שינוי, חוץ מזה שנדמה היה שהניסוח בלתי רגיל. לשם הסרת ספק אנחנו מציעים לומר שחוק זה יחול גם על הנספחים לשנת הפנקס המחילה ביום ט"ו באולול תשל"ג. בהצעה הזכולה היה כתוב ט"ז באולול ותקנו את זה לט"ו.

הוספנו עוד סעיף וזה סעיף שצריך להקרא "תחילה" ולא "תחילה". אנחנו מציעים שיהיה כתוב: "חוק זה תחילתו ביום קבלתו בכנסת". הצעתנו שתחילת החוק תהיה ברגע שהחוק הזה יתקבל בכנסת, מחר או מחרתיים - היא בגלל הטיבה שהצבת הנספחים, לפי החוק הקיים שאנחנו לא משנים אותו, צריכה להתחיל ב-18 לחודש זה, ופשוט הסכים ערוץ להציג את הנספחים באותו היום. אבל כדי שהחאריכים והנספחים שיוצגו יהיו מתאימים לחוק - צריך החוק המתוקן להיות בתוקף באותו הזמן.

אנחנו מציעים שהוא ייכנס לתוקף עם קבלתו בכנסת, מחרת במקום "ביום קבלתו בכנסת" יהיה צורך לומר "ביום 18 ביוני" כדי ליצור נספחים כשרים.

אני אודה, אם אוכל לקבל את הטעם לגבי המלה "לראשונה". מדוע דווקא מלה זו בסעיף 14.

כשאני רואה את סעיף 16 בחוק המקורי שהוא מדבר על כך שבכל שנה יציג השר נספחים. מה התבדל כאן?

על ירושלים זה לא צריך לחול, זה נכנס למעגל השגרתי והרגיל. ברמת-הגולן לא בעזה - צריך לומר "לראשונה". בירושלים זה לא יהיה לראשונה.

א. ידין:

סעיף 14 עוסק ברשות מיוחדת בנספח ואלילו סעיף 16 אומר שכל שנה מגישים את הנספחים. הענין שלירושלים יש מקום רק בסעיף 14, ויש לו הוראה מיוחדת בעלת משמעות מעשית מוגבלת למדי לגבי השטחים. אחרי שהנספח כבר הוכן פעם בהתאם לסעיף 14, אנחנו לא נזקקים לסעיף 14. הענין דווקא מנוסח. בכפוף בצורה כזו, להשמיע לנו שיש בזה מעין הוראה מעבר לשטח שזה עכשיו נוסח. אנחנו השתדלנו להתרחק מהנוסח שהיה משמיע כאילו שאנחנו עושים היום בשנת 1973 חוק מיוחד בשביל מזרח ירושלים, וזה לא כך. מזרח ירושלים זה כמו פתח-חקה או גדרה. רק לגבי שלב של ספוח ישנה ההוראה המיוחדת. אפשר לומר שלגבי ירושלים זה לא מעשי כי זה היה בעבר.

הוועדה הסכימה להשאיר את הענין הזה, בכל זאת, בצורה כללית, לא מוגבל כמו שהיה בחוק, ולא מוגבל למצב המיוחד של מזרח ירושלים, כי אם בצורה כללית תוך התייחסות לשלב הסיפוח ולא לשלבים שאחרי זה.

ב. הלוי:

אני הייתי מבקש להבהיר לי מה משמעותו של הנוסח החדש. בפעם הקודמת היה זיכרון שם מכח סעיף 13 ניתנת הזכות לבחור באוטו-אוטומטי בלי שום הוראה בנוגע לשטחים. האם זה נכון, שהנוסח החדש הוא כך שבבחירות הקרובות לרשויות המקומיות בוחרים מזרח ירושלים בוחרים מכח סעיף 13 ולא מכח סעיף 14? כי זו היתה המחלוקת. היתה עמדה מנוגדת שאמרה - יותר טוב בשביל השטחים מעבר לקו הירוק להשאיר את סעיף 14. בבחירות הראשונות זה לא היה מספיק כי אנשים אלה עוד לא היו רשומים בתור תושבים.

עכשיו, מבחינה אוטובייקטיבית, מי שהיא תושב ירושלים המאוחדת, ממזרח או ממערב, אין כל נפקא מינה. תושב ירושלים יש לו זכות בחירה מכח סעיף 13. אם זה נכון, ניתן רק להסביר מדוע יש צורך בסעיף 14 זה, לעתיד לבוא. כאשר הממשלה תקבע בצו חדש שטח נוסף כזה, אז יחול סעיף 14. יותר אין שטחים שסעיף 14 חל עליהם. האם זה המירוץ הנכון? היום השטח היחידי שמשפט ישראל חל עליו, זה מזרח ירושלים, ועל זה לא יחול סעיף 14 מאז, אלא סעיף 13.

ה. י. צדוק:

אם אני חושב נכון לגבי המלה "לראשונה", הכוונה של סעיף 14 היא אקט חד-פעמי לגבי שטח נספח, בזמן הסיפוח. הסעיף הזה מורה לנו, שכאשר מספחים שטח, אז עורכים רשימה של כל התושבים של השטח הזה, שמלאו להם ביום הסיפוח 18 שנה. מי שנכנס לרשימה, הוא כבר ממשך "לרוץ" ברשימה מכח סעיף 15 אשר אומר, שבשנים הבאות מעתיקים את הרשימות הקודמות. מי שמגיע לגיל 18 אחרי הסיפוח, הוא ייכנס לרשימה בבוא הזמן לפי סעיף 13.

היות ולצורך סעיף 13 יש יום קובע, והוא א' באייר, אז סעיף 14 משמעותו הוא, שאם היה סיפוח אחרי א' באייר ולפני הכנת הנקיים, יכניסו לנספח מכח סעיף 14 את תושבי השטח שסופח. זו הרבותא של סעיף 14 המוצע לנו כאן, לעומת מצב שהיה קיים. אילו סעיף 14 לא היה קיים, והיינו סומכים רק על סעיף 13 לגבי תושבי מזרח ירושלים, היה לנו סעיף מעין סעיף 14.

לגבי הפנקס הקודם, כשאמרנו שלם נדרשת בקשה לאנשים מלה, הם נכנסו לפנקס מכח החיקון שקבלנו אז, והם ממשיכים "לרוץ" מכח סעיף 15. הצעירים שנוספו ייכנסו מכח סעיף 13. סעיף 14 הוא גיבוש של מה שאמרנו באופן חד-פעמי לגבי ירושלים והחלת אותו עקרון לעתיד אם וכאשר צו עפ"י פקודת סדרי השלטון והמשפט יופעל על שטח נוסף. יכולה להיות סיטואציה שבה יהיה תוכן לסעיף 14. אני מחייב את התוכן הנוסף הזה.

י. ה. קלינגהופר:

אני רוצה לנגוע בנקודה שהעלינו בישיבה הקודמת. אני רואה שהדבר תוקן בסעיף 13, אולם לא לגבי סעיף 14. בסעיף 13 אמרנו כי השמוש במלה "תושב" אינה הולמת והמרנו זאת בכך שהוא רשום במרשם האוכלוסין, וזה תוקן. אבל בסעיף 14 אנחנו אומרים "תושב". כמובן שכאשר קיימת כבר אותה רשות מקומית, בזמן מתן צו כזה של החלת המשפט, השמוש ב"תושב" הרי סמוך לקראת הבחירות הבאות עורכים את הנספח משום שבאותו מקום לא נערכו רשומים לפי חוק, ולכן צריך ללכת לפי "תושב".

אולם זה לא לאורך כל הדרך יחה כך. אני רוצה להפנות את חשומת לבכם לאפשרות הלא כל כך בלתי ריאלית, שבשטחים יש מרחב רב של העדר מוניציפליזציה ואחרי כמה שנים של מתן צו טריטוריאלית כזה אנחנו נקים שם לראשונה רשות מקומית ורק אז יוכן לראשונה נספח. אז יחול עליהם

הקריטריון של תושב ולא זה של היותם
ראשונה במרשם.

המשך - י.ה. קלינגהופר):

את אי-ההתאמה הזאת איננו מסירים ומשפטים
ותה תלפיה ועומדת לפי הנוסח הזה. אולי יש מקום לחשוב על אפשרות להסרת אי-ההתאמה אם שאנחנו
נקן את החוק, אם לגבי אותו אזור קלפי התושבים נרשמו במרשם האוכלוסין שלנו - זה היה
ייך להיחת הרעיון המנחה. אבל אני אומר, אל נסתבך יותר מדי. אלא למען הסדר הטוב שלא יחשבו
לא העלינו את כל הדברים האלה, אנחנו עכשו מוחקים שאנחנו שמים לב לליקוי הקל הזה,
גשלימים עמו שבבוא הצת אפשר יהיה לתקן את זה.

בבוא העת, התיקון יהיה קל יחסית. אפשר יהיה
לשלב את אותה הפסקה הדנה ברשות מוניציפלית.

י"ר ש. פרידמן:

ין כאן הצעה לשנות את הנוסח.

מה הטעם לתאריך ה-13 בספטמבר 1973?

הלוי:

יום כניסתו של הפנקס לתוקפו.

שפט:

אני מסכים עם כולם. עם ההסבר של חה"כ הלוי
ועם ההסבר של חה"כ צדוק, והתשובה המעשית
זה"כ הלוי, בשביל מזרח ירושלים היום לא נחוץ סעיף 14. הסעיף היום הוא סעיף של הסודריה
ל חוק, מפני שהוא לא אקטואלי. כרגע אין מקרה של סיפוח. באם אנחנו קובעים את הדבר הזה,
נוסח הזה איננו מפריע.

ידין:

אם כך הדבר, אני רוצה להעמיד להצבעה.

י"ר ש. פרידמן:

מי בעד סעיף 1 שאומר: "בסעיף 13 במקום
"ישא יבוא: כל מי שנתקיים בו אלה יירשם בנספח של אחד מאזורי הקלפי שבתחום הרשות
מקומית."

סעיף 1 - נתקבל.

סעיף 2 מתייחס לתיקון סעיף 14. במקום שני
ניפיה קטנים יבוא מה שנאמר כאן: "בנספח שיוכן לראשונה באזור קלפי הנמצא בשטח מקבע
נף לפי סעיף 11ב' לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, יירשם מי שאלאו לו 18 שנה
זה תושב אותו שטח ביום הגז האמור."

מי בעד קבלת סעיף 2?

סעיף 2 - התקבל.

סעיף 3 - הדבר הוסבר ע"י פרופ' ידין.
ו הוספת פסקה, אשר נאמר לגביה בדיון הקודם, שרצוי שהיא תימצא כאן.

אני רוצה להעיר, שיכול להיות שזה לא כל כך

מה שסעיף 3 יבוא לפני סעיף 4.

אין כל מניעה להכניס אותו באמצע.
בסעיף 15 - הסעיף הנ"ל יהיה סעיף 3;

ידין:

סעיף 3 יהיה סעיף 4.

חוקן. מי בעד סעיף 3?

י"ר ש. פרידמן:

סעיף 3 - התקבל.

(המשך - הי"ר ש. פרידמן):

סעיף 4 אומר: "חוק זה יחול גם על הנספחים
לשנת הפנקס המתחילה ביום ט"ו באלול תשל"ג

(12 בספטמבר 1973)".

ב. הל"י:

מה זה "גם"?

הי"ר ש. פרידמן:

כבר נאמר בשבוע שעבר על המלה "גם" כי
היא לא כל כך מצאה חן בעיני חברי הוועדה.

א. ידין:

היה ספק אם זה חל גם על השנה הזאת.
במקום המלה "גם", צריך להיות "החל מ...".

כלומר: "חוק זה יחול החל מהנספחים...".

הי"ר ש. פרידמן:

הנספחים ימצאו משהו יותר מוצלח. נעזוב זאת
עתה.

מ. בן-פורת:

אני מקווה שזה יחפוץ גם את המלה "לרשותה".

ב. הל"י:

סעיף 5 אומר: "חוק זה תחילתו ביום קבלתו
בכנסת". מה נובע מזה? על אלה נספחים חוק
הואיל והסעיף בא לאחר סעיף 4, אולי יותר
טוב להשאיר את המלה "גם" שיהיה ברור: "חוק זה יחול גם...".

א. ידין:

אנחנו נשאיר זאת כנוצצת: "חוק זה יחול החל
מן הנספחים...".

י.ה. קלינגהופר:

הנספחים הראשונים "רצים" מאליהם.

ח.י. צדוק:

אני מציע לאחד את שני הסעיפים. להתחיל
מהמלים: "חוק זה תחילתו ביום קבלתו בכנסת,

והוא יחול החל מהנספחים וכו'".

הי"ר ש. פרידמן:

אנחנו נשאיר את סעיף 4 כמות שהיא.
מי בעד קבלת סעיף 4?

סעיף 4 - התקבל.

נעבור לסעיף 5.

א. ידין:

בנוגע לסעיף 5 - הנוסח הרצוי כמו שכתוב כאן,
אבל אם החוק לא יתקבל, הייתי מציע שלא נגיד

"מישהו קבלתו בכנסת", כי אם נקבע האריך.

ב. הל"י:

מדוע יש צורך בסעיף מיוחד? כל חוק פועל
מיום פרסומו ברשומות.

הי"ר ש. פרידמן:

נשאלת השאלה - למה כל הסעיף נחנף. הרי כל
חוק מתקבל מיום פרסומו.

א. ידין:

זה עשוי להיות מאוחר.

מר שוחט:

הצגת הפנקסים נעשית ב-18 לחודש, ויש
הנספח צריך להיות מוכן.

ב. הל"י:

והרשומות מתי?

עשרה ימים מיום קבלת החוק בכנסת עד לפרסומו ברשומות.

שפט:

אם יש הכרח להכניס שינוי מבחינת מומכיות החוק, לא רצוי שחוק יחול לפני שמורסם ברשומות.

הלוי:

כן צריך להיות הכרח להסביר למה לא מספיק להשאיר את הכלל הקיים, שהחוק ייכנס לתוקף מן כל היום, עם פרסומו ברשומות. אם זה בתוך עשרה ימים, זה לא מספיק?

זה לא מספיק. היום הקבוע לפרסום הנספחים הוא 18 ביוני. זה ביום השני הקרוב. נניח שזה יתקבל

שפט:

חר אף מחרתיים, וזה יועבר לרשומות, ומסיבה כלשהי נחמיץ את הפרסום השבוע, אז אנחנו צגנו פנקסים שעם הגשתם היו בלתי חוקיים. וזה מה שלא רצוי כאן.

אני אמנם שותף עקרונית לגישתו של חה"כ הלוי, שלא צריך להפר את הכלל, שחוק נכנס לתוקפו עם

ה. קלינגהופר:

רסומף ברשומות. אבל במקרה מיוחד זה לא יקרה כל אסון אם אנחנו נקדים את תחילתו של חוק, משום שאין לכך השלכות מיידיות לכלל הציבור. הוא רק יאפשר לעשות את מעולות הכנה בזמן.

הייתי מציע לאור כל מה שמעתי לכתוב: "תחילת החוק ביום י"ח בסיון, 18 ביוני". אז לא חלויים

הלוי:

קצב של חכנסת. נשתדל שזה יעבור מהר וייתכן שעוד יפורסם לפני בן, ונצטווין חריגה. צד הטכני יהיה בסדר ויתכן להקדים את תוקף החוק בשבוע ימים לפרסומו הרשמי. מה שהכרחי ונחמדין של 18 בחודש. אפשר לקבוע את זה.

אני מעדיף למחוק את הסעיף הזה. נשתדל לפרסם אותו ב-18 לחודש.

ידין:

אנחנו רוצים שהחוק יתקבל עוד לפני כן ונאמר כך: "מיום קבלתו בכנסת" - אנחנו משאירים פתוח,

יו"ר ש. פרידמן:

נראה אם זה יעבור בקריאה השניה והשלישית, כדי שיתפרסם במועד.

לדעתי חשוב שחברי הכנסת יאשרו חוק לא רטרואקטיבי.

בן-פורת:

כאשר כותבים שהוא יקבל חוקף עם קבלתו בכנסת, זה לא רטרואקטיבי, זה מעשי.

ידין:

אני בעד זה שנשאיר את מה שמוצע כאן, שחוק זה תחילתו ביום קבלתו בכנסת.

אנקוריין:

זאת ההצעה המעשית ביותר כרגע. מי בעד סעיף 5 כמו שכתוב כאן?

יו"ר ש. פרידמן:

סעיף 5 - התקבל.

אני לא זוכר אם היתה החלטה פורמלית של מיזוג שתי הצעות החוק.

אנקוריין:

נרשום זאת בפרוטוקול: "הוועדה החליטה למזג את שתי הצעות החוק והיא הפנה לוועדה כנסת לאישור לפי סעיף 96". המכתב כתוב וזה יימסר במועד.

יו"ר ש. פרידמן:

תודה רבה לכם. ישיבה זו נעולה.